

Kölcsey Ferenc, a Himnusz költője

2009 június 03. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Kölcsey Ferenc nevével természetesen mindenekelőtt a Himnusz szokott eszünkbe jutni. Ő volt nemzeti himnuszunk szövegének költője.

Akik többet tudnak felüle, azoknak az is közzismert igazság, hogy Martinovicsék után és Petőfiék fellépte előtt, tehát

ama sokszólamú fél évszázadban, a magyar romantika korszakában Kölcseyt tekinthetjük a magyar irodalom politikailag leghaladóbb költőjének. Szerepe legalább annyira beletartozik a kor politikátörténetébe, mint irodalomtörténetébe. De még azt is szokás tudni felőle, hogy a rendszeres magyar irodalmi kritika egyik előkészítője. Tehát az irodalmi szereplők közé tartozik.

A kiterjedt és oly fontos életművet egy világeletemben gyöngé test, betegségekkel küszködő, mindössze negyvennyolc évet megélő de férfiasan kemény lelkű ember hagyta hátra.

1790-ben született. A Szatmár megyei nemescsalád, amelyből származott, nem volt gazdag, de igen nagy tekintélyű. Állítólag a hét magyar törzsfő egyikétől, Ond vezértől származott (amiként egy évszázaddal később **Ady** is úgy tudta magáról, hogy Ond vezér kései unokája). Szülei művelt emberek, apja tekintélyes jogtudós, az antik és a klasszikus francia irodalom otthonos az isten háta mögötti falusi kúriában. Kölcsey kisgyermek korától fogva tud a magyar anyanyelven kívül anyanyelvi biztonsággal latinul és franciául. Később, a középiskolai évek alatt jól megtanul németül és görögül is. Ifjú éveiben nincs is nagyobb gyönyörűsége, mint a műveltség. Hatéves korában elveszti apját, tizennégy éves korában anyját. Közben a feketehimlő egész életére betegessé teszi, bal szemére megvakul, és kihull a haja. A vézna, kopasz, félszemű ifjú számára a szerelem sem lehet több, mint keserves ábránd. Huszonnégy éves korában már arról ír, hogy túl van minden szerelmi képzelgésen. Egyébként annyira szemérmes, hogy korai szerelmes versei ellenére sem tudunk semmit legbizalmasabb magánéletéről. Iskoláskorát a debreceni nagy hírű Kollégiumban tölti. Jó tanuló természetesen, de visszahúzó, barátokra sem talál. Debrecenből kerül joggyakorlatra Pestre. Hanem amikor befejezi a jogi tanulmányokat, nem jelentkezik ügyvédi vizsgára. Akkorra már kiábrándultan megveti azt a feudális jogot, amelynek kiváló tudósa. Később majd szakértőnek kéri fel újra meg újra főbenjáró perekben. Élete vége felé Lovassy, Kossuth és Wesselényi híres pereiben fogalmazza meg a védők számára a perbeszédék érveléseit.

De gyakorló jogász nem akar lenni. Hazamegy Szatmárba, a családi birtokra. Ott, a magányban fejleszti ki költészetét. Ez a költészet a divatos **szentimentalizmus**ból indul ki, nem csodálatos tehát, hogy hazai példaképét Kazinczyban fedezi fel. Kazinczyval tizennyolc éves kora óta levelez, majd jó barátságot kötnek. Kazinczy irodalmi körének Kölcsey lesz az egyik legfontosabb és hamarosan a legképzettebb tagja. Kazinczy pesti barátai közül csak Szemere Pállal tud lélekbeli kapcsolatot találni. Összeköti őket nagy műveltségük és kritikai hajlamuk. Kölcsey az irodalom további fejlődésére nélkülözhetetlennek tartja a rendszeres kritikát. És el is kezdi felmérni az élő magyar költészetet. Egymás után ír három bírálatot. Elsőt a költőnek jelentéktelen, de irodalmi ösztönzőként fontos Kis Jánosról, a másodikat a már halott **Csokonairól**, a harmadikat Berzsenyiről. Mind a három elmarasztaló. Az elegáns, árnyalt stílust kereső fiatal költőnek Csokonai túl parlagi, Berzsenyi túl durva és fellengzős. Érthetetlen, hogy mennyire nem vette észre Csokonaiában sem a plebejus jelleget, sem a stílusbeli árnyaltságot, s Berzsenyiben a nagy problémák szüntelen jelenlétét és a nyelv addig példátlan gazdagságát. Amiért Kölcsey egy életen át lankadatlanul harcolt, az éppen Csokonai és **Berzsenyi** költészetében fogalmazódott meg a legmagasabb szinten. Sokkal később ezt Kölcsey is tudta, de addigra már Berzsenyi sértődött, elkedvetlenedve meghalt, és a gyászbeszédben Kölcseynek csak az önvád lehetőség maradt meg. Igaz, ezt az önvádat férfiasan ki is mondta.

Ha itt-ott meg is jelent egy-két költeménye, a közönség kezdetben mint kritikust és irodalmi vitatkozót ismerte meg. A Kazinczyt támadó Mondolatra és Szemere válaszolt, méghozzá a kritikákhoz hasonló harcias hangon. Ez a harciasság, amellyel egyszerre támadott a politikai reakció ellen és a haladó költőkben felfedezni vélt hibák ellen, az irodalomba lépő Kölcseyt eleve népszerűtlenné tette. Nem bánta. Falusi magányában, szüntelenül egyre műveltebbé csiszolva tudatát, formálta költészetét. Világnézete egyre idegenebbé vált a nemesi világtól. A megyei életben tevékenyen vett részt. Előbb megyei aljegyző, majd megyei főjegyző. A megyegyűléseken a liberális demokrácia szószólója, a jobbágyság védője. Magában fejlesztett költészetete egyre jobban fordul a népdal felé. Mondanivalója is egyre demokratikusabb. 1823-ra már elkészül a Himnusz és a Zrínyi dala. De csak 1832-ben jelennek meg kötetben versei. Közben azonban már a megye országgyűlési követe. Három éven keresztül jelent a diéta balszélét. A jobbágyfelszabadítást akarja előkészíteni. Három év múltán megyéje is megsokallja. Olyan utasításokat adnak, amelyeket nem hajlandó képviselni, és lemond. Kossuth és vele a diétai baloldal gyászruhát ölt távozására. Ekkorra már az ország haladó oldalának ünnepelt alakja. Az újságírásban is szerepe van. Szemerevel együtt szerkeszti az Élet és Literatura című folyóiratot, amely három évig tudja fenntartani magát. Itt folytatja korábbi kritikai és esztétikai tevékenységét. A hivatalos hatóságok a legveszedelmesebb emberek közt tartják számon, és állandóan titkos megfigyelők járnak a nyomában.

Amikor megszűnik diétai megbízatása, és folyóirata sem élhet tovább, újra visszamegy a megyébe, de megtartja főjegyzői hivatalát, hogy befolyást gyakorolhasson a helyi nemességre. Politikai hatására Szatmárban megerősödik a liberális demokrata párt.

Ez időre országszerte ismert költő, kritikus, esztéta. Az egész hazai irodalomban filozófiailag a legképzettebb. Gyötrik is szüntelenül a világnézeti válságok. Kant idealizmusa és D'Holbach materializmusa közt hanyódik. Ama ritka nemesi elmék közé tartozik, akik teljesen szakítani tudtak a feudális szemlélettel, és következetesen a polgári Magyarországot készítik elő. Nem retteg a forradalomtól, sőt megőrzésként azokat, akik félnek az erőszakos változástól. Közben azonban jól látja, hogy a haladó nemesség sem ért mindenben egyet vele. Innét származik újra meg újra feltörő pesszimizmusa. Félt a nemzethaláltól, amelynek képe újra meg újra megjelenik költészetében.

Ez a költészet hangjában, stílusában mindvégig sok rokonságot tart a Kazinczyféle szentimentalizmussal, de egyre jobban közeledik a népköltészethez is és a romantika pátozához is. Amikor összebarátkozik **Kisfaludy Károly**-ékkal, lényegében a programszerű romantikával köt szövetséget, és a felmagasodó **Vörösmarty**ban felismeri az igazi nagy költőt. A kritikáiban oly magas mércéjű, nemegyszer igazságtalanul szigorú és elutasító Kölcsey a **Csongor és Tünde** előt leterzi a fegyvert: ezt remekműnek ismeri el.

Szüntelenül világirodalmi távlatokban látott és gondolkozott. Nem maradt el a világirodalom újdonságaitól. **Walter Scott**ot eleve nagyra becsülte, kedvelte Bulwert, majd elismerően írt a francia romantika foalakjáról, **Victor Hugó**ról. Tehát világirodalmi tájékozódásban is odacsatlakozik a romantikához, amellyel költészete is azonosul.

Amikor versei megjelentek, már azonnal arról volt szó, hogy ez első kötete lesz összes műveinek. Ezt azonban már nem érte meg. Élete végső éveit főleg a nagy politikai perek töltötték ki. Most büntetőjogásznak kellett lennie. Végső tevékenysége Wesselényi védelme volt. Nagy felkészültséggel érvelt a vádlott ártatlansága mellett. A védő beszédében el is mondotta Kölcsey indoklását, ámbár hiába, hiszen a kormányzat úgy döntött eleve, hogy a veszedelmes Wesselényit el kell ítélni.

Magát a tárgyalást Kölcsey már nem érte meg. 1838-ban egy hűlés elhatalmasodott a szervezetében, és egyheti betegség után meghalt. Kortársai úgy temették, mint a legnagyobb embert valamennyiük között.

Életműve él az irodalomtörténetben. Nevét, emlékét a köztudatban múlhatatlanul idézi nemzeti himnuszunk.

literatura.hu

Ajánló